

23. ΡΟΛΟΣ ΕΙΔΙΚΟΥ / ΑΥΘΕΝΤΙΑΣ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Κριτήριο 14943

Εκφώνηση: Να βρεις στο Κείμενο 1 μια αναφορά σε άποψη γνωστού προσώπου (π.χ. κάποιου επιστήμονα) και να εξηγήσεις τι εξυπηρετεί αυτή.

Η γλώσσα αποτελεί τον συνεκτικό κρίκο ανάμεσα στους ανθρώπους, τη ζωή και τις εμπειρίες τους, προσφέροντας αφενός δυνατότητα πρόσβασης και επικοινωνίας με την κοινωνία των άλλων και επιτρέποντας αφετέρου την ανταλλαγή και κατανόηση των σκέψεων, αναγκών, επιθυμιών μεταξύ των ανθρώπων. Η επικοινωνία είναι τόσο βασική και ουσιαστική για το ανθρώπινο είδος, ώστε η ζωή χωρίς γλώσσα-λόγο δεν θα ήταν δυνατή. Όπως χαρακτηριστικά ορίζει ο Watzlawick (1990), ο άνθρωπος δεν μπορεί παρά να επικοινωνεί.

Απάντηση: Όπως χαρακτηριστικά ορίζει ο Watzlawick (1990), ο άνθρωπος δεν μπορεί παρά να επικοινωνεί. Επικαλείται την άποψη ενός γνωστού επιστήμονα, για να τεκμηριώσει και να ενδυναμώσει την άποψή του σχετικά με την αξία της επικοινωνίας.

2. Κριτήριο 14794

Εκφώνηση: Στην 1η και στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 η συγγραφέας επιλέγει να παραθέσει αυτολεξεί την άποψη του Εμίλ Μπενβενίστ και του Μανόλη Τριανταφυλλίδη αντίστοιχα. Ποια θέση της αντίστοιχα τεκμηριώνει με αυτή της την επιλογή;

Τα ξένα δάνεια είναι ένας από τους τρόπους, με τους οποίους όλες οι γλώσσες δημιουργούν νέες λέξεις. Στην ιστορία των γλωσσών δεν υπάρχει καμία «καθαρή» γλώσσα, χωρίς ξένες επιδράσεις, και, όπως γράφει ο Εμίλ Μπενβενίστ, το λεξιλόγιο όλων των γλωσσών, «τόσο των αρχαίων όσο και των σύγχρονων, είναι γεμάτο δάνεια που αλληλοδιασταυρώνονται προς όλες τις κατευθύνσεις». Η αρχαία ελληνική γλώσσα είναι γεμάτη ξένες λέξεις, γράφει στις αρχές του αιώνα ο Μ. Τριανταφυλλίδης.

Ξένες δεν είναι οι λέξεις ξένης ετυμολογίας, γράφει ο Τριανταφυλλίδης, γιατί τότε ξένες είναι οι λέξεις: βιβλίο, βάρκα, πατάτα, βουνό, μούρη, τσάι, ζάχαρη, πορτοφόλι, μπαλκόνι, караμέλα, μπρίκι, κορδόνι, κάλτσα, βαρέλι, μανίκι, πουκάμισο, κάρβουνο, ταβάνι, ταρατσά κ.λπ. Ξένες, λοιπόν, δεν κάνει τις λέξεις η ετυμολογία τους, εφόσον έχει από καιρό ξεχαστεί, όπως γράφει ο Εμμανουήλ Κριαράς. Ξένες είναι μόνο οι λέξεις εκείνες που δεν είναι σαφείς για τους ομιλητές, που είναι «αδιαφανείς» ως προς το νόημά τους. Αν οι λέξεις με ξένη ετυμολογία ήταν ξένες με αυτή τη σημασία, τότε «το γλωσσικό αίσθημα, το ένστικτο της γλώσσας, αυτή η στοιχειώδης ανάγκη συνεννοήσεως θα οδηγούσε αυτομάτως και ασυνειδήτως» στην αλλαγή τους, γράφει ο Τριανταφυλλίδης.

Απάντηση: Η αυτολεξεί παράθεση των γραφομένων τρίτων προσώπων, που θεωρούνται «αυθεντίες», ενισχύει την αξιοπιστία και την εγκυρότητα των θέσεων της συγγραφέως και λειτουργεί τεκμηριωτικά προς τις απόψεις

της. Σημειωτέον ότι αποτελεί βασικό γνώρισμα των κειμένων επιστημονικού χαρακτήρα, όπως είναι το απόσπασμα από την Α. Φραγκουδάκη.

Συγκεκριμένα:

- Στην 1η παράγραφο η άποψη του Μπενβενίστ, ότι το λεξιλόγιο όλων των γλωσσών είναι γεμάτο δάνειες λέξεις, ενισχύει τη θέση της συγγραφέως πως δεν υπάρχει «καθαρή» γλώσσα.
- Στην 3η παράγραφο η παράθεση της άποψης του Τριανταφυλλίδη ότι, αν οι λέξεις ξένης ετυμολογίας ήταν αδιαφανείς, αυτομάτως θα άλλαζαν, ερμηνεύει και τεκμηριώνει τη θέση της συγγραφέως πως ξένες πρέπει να θεωρούνται μόνο οι λέξεις που δεν είναι σαφείς για τους ομιλητές.

3. Κριτήριο 28119

Εκφώνηση: Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1, ο συντάκτης επικαλείται το όνομα ενός Γερμανού φιλοσόφου, χαρακτηρίζοντάς τον με ένα επίθετο. Να εντοπίσεις το στοιχείο αυτό και να εξηγήσεις την παρουσία του στο Κείμενο.

Ωστόσο, αυτή η αδυναμία είναι συγχρόνως και μια διανοητική πρόκληση για κάθε ομιλητή να κατακτήσει τη γλώσσα του σε τέτοια έκταση και τόσο βάθος ώστε να εξασφαλίσει τη μεγαλύτερη δυνατή ποιότητα στον λόγο του. Ο πολύς Wittgenstein δεν μας έχει διδάξει μόνο ότι τα όρια τού κόσμου μας είναι τα όρια της γλώσσας μας, αλλά μας έχει εμπυνώσει ότι μπορούμε να εκφράσουμε καθαρά με τη γλώσσα μας ό,τι συλλαμβάνουμε καθαρά με τον νου μας. Η καθαρότητα της σκέψης μας δηλ. εξασφαλίζει και την ποιότητα τού λόγου μας. Άλλη πρόκληση αυτή, άλλος παράλληλος αγώνας. [...]

Απάντηση: Στην τελευταία παράγραφο του κειμένου ο συγγραφέας αξιοποιεί την αυθεντία του Γερμανού φιλοσόφου Wittgenstein, τον οποίο χαρακτηρίζει με το επίθετο «πολύς», δηλαδή φημισμένο – αξιόπιστο – ανυπέβλητο. Η επίκληση στην αυθεντία του φιλοσόφου αυτού εξυπηρετεί έναν διπλό στόχο: αφενός καταδεικνύει τη στενή σχέση που υπάρχει πάντοτε ανάμεσα στην καθαρότητα της σκέψης και τη λεκτική της αποτύπωση αφετέρου υποστηρίζει την άποψη του συγγραφέα πως ο προσεκτικός ομιλητής της γλώσσας οφείλει να επιστρατεύει όλες τις πνευματικές του δυνάμεις προκειμένου να φέρει το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα στην επικοινωνία του.

4. Κριτήριο 16189

Εκφώνηση: Στην 1η και στην 3η παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας αναφέρεται αντίστοιχα στον Μαρσέλ Προυστ και στον Αριστοτέλη και παραθέτει τις απόψεις τους σχετικά με το θέμα της φιλίας. Να σχολιάσεις τη λειτουργία κάθε αναφοράς στα συγκεκριμένα σημεία του κειμένου.

Ο Μαρσέλ Προυστ έλεγε πως δεν υπάρχει τίποτα πιο τρυφερό από την αλληλογραφία φίλων που δεν επιδιώκουν να συναντηθούν. Αν ζούσε φυσικά στην εποχή των σόσιαλ μίντια, ίσως να ισχυριζόταν το ακριβώς αντίθετο.

Η αξία της φιλίας ήταν πολύ σημαντικό ζήτημα τα αρχαία χρόνια. Ο Αριστοτέλης θεωρούσε ότι υπάρχουν τρία είδη φιλίας: το πρώτο, η ωφελμιστική φιλία, που απορρέει από το συμφέρον, είναι συμπτωματική, δεν πηγάζει από ειλικρινά συναισθήματα, είναι ρευστή και παροδική και αφορά μεγαλύτερα σε ηλικία άτομα. Το δεύτερο, η απολαυστική φιλία, χαρακτηρίζει τα νιάτα. Αναπτύσσεται ανάμεσα σε εφήβους, σε συμφοιτητές και συμμαθητές, είναι συμπτωματική κι αυτή. Πηγάζει από αυθόρμητα συναισθήματα, διαφοροποιείται και η απόλαυσή της φθίνει, καθώς διαφοροποιούνται τα κοινά ενδιαφέροντα. Ισχυρότερο, δίχως αμφισβήτηση, είναι το τρίτο είδος φιλίας που θεμελιώνεται, κατά τον Αριστοτέλη, στον αλληλοσεβασμό και την αλληλοεκτίμηση των αρετών, των αξιών και των ιδανικών δύο προσωπικοτήτων, οι οποίες ανοίγονται αμφίδρομα δίχως αναστολές. Ο ψυχικός αυτός δεσμός εξυπακούεται ότι προϋποθέτει και απαιτεί χρόνο, έχει χαρακτήρα άφθαρτο, στηρίζεται στην καλοσύνη, την εμπιστοσύνη και τη στέρεα αγάπη και ενσυναίσθηση. Είναι μακροχρόνιος και δοκιμάζεται στη χαρά και στη θλίψη.

Απάντηση: Κοινά σημεία και για τις δύο αναφορές, με τις οποίες ο αρθρογράφος προβαίνει σε «επίκληση στην αυθεντία»:

- Ο αρθρογράφος παραθέτει τις απόψεις διεθνούς φήμης συγγραφέων (ο πρώτος του μοντερνισμού, της κλασικής γραμματείας ο δεύτερος), οι οποίες προσδίδουν κύρος στις απόψεις περί φιλίας που έχει πρόθεση ο ίδιος να προβάλει για να υποστηρίξει την επιχειρηματολογία του.
- Οι αναφορές αυτές εντάσσουν την έννοια της φιλίας σε ένα ευρύτερο πλαίσιο στοχασμού, μέσα στο οποίο ο αναγνώστης αποκτά την αίσθηση της διαχρονικότητας του προβληματισμού και αντιλαμβάνεται την ευρύτητα των ενδιαφερόντων, των αναφορών και των γνώσεων του αρθρογράφου.

Ειδικότερα:

- Η αναφορά στην άποψη του Proust στην αρχή του άρθρου:
 - Εισάγει το θέμα της εξ αποστάσεως διατήρησης των φιλικών σχέσεων μέσω της γραπτής επικοινωνίας.
 - Δίνει τη λαβή για να εκφράσει έμμεσα ο αρθρογράφος εξ αρχής και αντιθετικά την άποψή του για τη σύγχρονη ψηφιακή επικοινωνία των «φίλων».
- Η αναφορά στη διάκριση του Αριστοτέλη:
 - Ενημερώνει και προσανατολίζει τον αναγνώστη στις επιμέρους μορφές που λαμβάνει η φιλία διαχρονικά και κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ζωής.
 - Λειτουργεί ως τριπλό σημείο αναφοράς, ώστε ο αναγνώστης να κατανοήσει συγκριτικά τα ελλείμματα της ψηφιακής φιλίας, τα οποία παρουσιάζονται στη συνέχεια.

5. Κριτήριο 16398

Εκφώνηση: Η συντάκτρια του Κειμένου 1 επικαλείται συχνά τα λόγια καταξιωμένων στον χώρο τους προσώπων. Να εντοπίσεις δύο παραδείγματα στο κείμενο (μονάδες 6) και να εξηγήσεις τι θέλει να πετύχει με αυτήν την επιλογή της (μονάδες 4).

Στην πραγματικότητα, λίγοι άνθρωποι στην σύγχρονη εποχή έχουν απαλλαγεί από τις αγωνίες των ερωτικών σχέσεων. Αυτές οι αγωνίες έρχονται σε πολλές μορφές: φιλώντας πάρα πολλούς βατράχους στον δρόμο προς τον γοητευτικό πρίγκιπα ή την όμορφη πριγκίπισσα, προσηλωμένη αναζήτηση στο διαδίκτυο, μοναχική επιστροφή από μπαρ, πάρτι ή ραντεβού στα τυφλά.

Ακόμα, κι όταν οι σχέσεις σχηματιστούν, οι αγωνίες δεν σβήνουν, καθώς μπορεί να βαριέσαι, να είσαι ανήσυχος ή θυμωμένος μέσα σε αυτές, να ανταλλάσσεις οδυνηρές κουβέντες και να έχεις επώδυνες συγκρούσεις ή τελικά να βρεθείς σε σύγχυση, αμφιβολίες και την κατάθλιψη του χωρισμού ή του διαζυγίου. Αυτοί είναι μόνο μερικοί από τους τρόπους με τους οποίους η αναζήτηση της αγάπης είναι μια συγκλονιστικά δύσκολη εμπειρία από την οποία λίγοι άντρες και γυναίκες έχουν γλιτώσει. Αν μπορούσαμε να ακούσουμε τους ήχους των ανδρών και των γυναικών που αναζητούν αγάπη, θα ακούγαμε μια μακρά και δυνατή λιτανεία από στεναγμούς, λυγμούς, δάκρυα και σπαραγμούς.

Η ευτυχία μου είμαι εγώ, όχι εσύ. Όχι μόνο γιατί εσύ μπορεί να είσαι περαστικός, αλλά κι επειδή εσύ θέλεις να είμαι αυτό που δεν είμαι. Υπάρχει μια θαυμάσια φράση του Γκαίτε που περιέχει όλη την ειρωνεία αυτού του αλληλεπιδρώντος μηχανισμού. «Εγώ σ' αγαπώ. Αυτό όμως δεν έχει καμιά σχέση με σένα».

Οι γυναίκες παραπονιούνται ότι δεν ξέρουν τι περιμένουν οι άντρες και οι άντρες λένε ότι δεν καταλαβαίνουν τι θέλουν οι γυναίκες. Όπως είπε ο Λακάν με έναν στεναγμό: «οι ερωτευμένοι άνθρωποι είναι καταδικασμένοι να συνεχίζουν να μαθαίνουν την γλώσσα του άλλου επ' αόριστον, ψηλαφώντας, αναζητώντας τα κλειδιά, κλειδιά που είναι πάντα ανακλήσιμα». Ο έρωτας είναι πάντα ένας λαβύρινθος από παρεξηγήσεις όπου η έξοδος δεν υπάρχει.

Απάντηση:

Παραδείγματα επίκλησης στην αυθεντία:

- Υπάρχει μια θαυμάσια φράση του Γκαίτε που περιέχει όλη την ειρωνεία αυτού του αλληλεπιδρώντος μηχανισμού. «Εγώ σ' αγαπώ. Αυτό όμως δεν έχει καμιά σχέση με σένα».
- Όπως είπε ο Λακάν με έναν στεναγμό: «οι ερωτευμένοι άνθρωποι είναι καταδικασμένοι να συνεχίζουν να μαθαίνουν την γλώσσα του άλλου επ' αόριστον, ψηλαφώντας, αναζητώντας τα κλειδιά, κλειδιά που είναι πάντα ανακλήσιμα».

Η συντάκτρια επικαλείται λόγια καταξιωμένων προσώπων, όπως του Γκαίτε και του Λακάν, προκειμένου να ενισχύσει την πειστικότητα των λόγων της με το κύρος της αυθεντίας, αλλά και να δηλώσει την ευρυμάθειά της.

6. Κριτήριο 19497

Εκφώνηση: Στην 1η παράγραφο η αρθρογράφος του Κειμένου 1 επιλέγει να παραθέσει την ιστορία ενός 14χρονου πρόσφυγα και τα λόγια του επιστημονικού υπεύθυνου του *Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες*. Ποιον σκοπό υπηρετεί η επιλογή της αυτή; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με βάση το κείμενο.

Πριν από λίγο καιρό αυτή η είδηση μάς είχε συγκλονίσει όλους. Ένας 14χρονος πρόσφυγας, που ξεκίνησε από το Μάλι, για να βρει την τύχη του στην Ευρώπη, πνίγηκε στα ανοιχτά της Ιταλίας. Στο εσωτερικό του μπουφάν του βρέθηκε ραμμένος ο σχολικός του έλεγχος. Το παιδί ήθελε προφανώς όλοι να γνωρίζουν πως ήταν καλός μαθητής. «Αυτή η είδηση με συγκλόνησε. Εκτός των άλλων αποδεικνύεται ότι το ρούχο δεν είναι μόνο κάτι που φοράμε. Φέρει τόσο τη συλλογική μνήμη όσο και τη μνήμη αυτού που το φοράει», είπε ο επιστημονικός υπεύθυνος του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες στη διάρκεια της εναρκτήριας εκδήλωσης του προγράμματος *Creative Europe «The Fabric of My Life»*, που εστιάζει στη θέση των υφασμάτων και των ενδυμάτων στη ζωή και στη μνήμη παλαιών και σύγχρονων προσφύγων.

Απάντηση: Η αρθρογράφος ξεκινώντας το Κείμενό της με την ιστορία ενός 14χρονου πρόσφυγα πετυχαίνει να αποδώσει με άμεσο και ελκυστικό τρόπο το κύριο θέμα προβληματισμού ότι η ενδυμασία δεν είναι μια απλή επιλογή, αλλά προσδιορίζει την ταυτότητα του ατόμου. Μάλιστα, για να το ενισχύσει, αξιοποιεί τα λόγια του επιστημονικού υπεύθυνου του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες. Επιπλέον, στην προλογική παράγραφο καταφέρνει να δημιουργήσει πρωτοτυπία, δημιουργεί περιέργεια και εγείρει το ενδιαφέρον του αναγνώστη για τη συνέχεια του κειμένου.

αδιμπινίσης
ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ